

POSTGRADUATE LEERGANG
ECONOMISCH EN FINANCIËEL RECHT
(GENT 1972)
CARL DE BUSSCHERE
ZATERDAG 25 NOVEMBER 1972
DE NIEUWE CONTRACTSPATRONEN
VAN DE INDUSTRIËLE MAATSCHAPPIJ.

I. «*Quelques réflexions sur l'utilisation des techniques contractuelles dans la vie des affaires*» vormde het onderwerp van de inleidende uiteenzetting, verzorgd door Prof. Dr. Ch. DEL MARMOL, Buitengewoon hoogleraar aan de Rijksuniversiteit van Luik.

Wij beleven een «*Renaissance du phénomène contractuel* (1)» Nieuwe contractstechnieken worden ruim verspreid zoals, renting, licesing, franchizing, engineering, leasing en factoring. Omwille van politiek-economische motieven interesseren de nationale overheden zich meer en meer aan de contractsvorm; de prijsvereenkomsten (2) en de vier contractstypes voorzien in de wet van 30 december 1970 (3), getuigen ervan dat de nationale overheden een geconcerteerde en contractueel economisch beleid wensen te volgen. Met het voorstel van de E.E.G.-Commissie tot de Raad van Ministers tot invoering van *communautaire contracten* voor de industriële ontwikkeling, gaat de E.E.G. nu ook de paden van de *contractuele economie* bewandelen (4).

- (1) In oktober 1970 werd aan de Rijksuniversiteit te Luik door de «*Commission Droit et vie des affaires*» een seminarie georganiseerd precies nopens dit thema.
- (2) Zie de wet van 23 december 1969 (B.S. 30 december 1969), en de bespreking van «*De prijzenwetgeving*» door P. EECKMAN in de bundel *economisch en financieel recht vandaag*, Gakko Gent 1972, blz. 357-387; P. DEVROEDE, *Aspecten van het overheidsbeleid inzake prijzen*, RW., 1971-72, kol. 594-615.
- (3) B.S. 1 januari 1971 en de bespreking ervan door L. DE KEYSER, *Algemeen overzicht van de economische expansiewetgeving*, in de voormelde bundel blz. 199.
- (4) Zie bijv. *Mededelingen van het Verbond van de Belgische Nijverheid*, 1972, nr. 22, blz. 2620.

De overheid interesseert zich aan de private contracten ook om sociale doeleinden : zij willen misbruiken voorkomen en, door het invoeren van dwingende bepalingen, voor een evenwicht zorgen tussen de verbintenissen van de onderscheiden partijen ter bescherming van de zwakkere partij (5).

Het contract is een levendig orgaan dat moet strekken tot evenwichtige, redelijke en harmonieuze verhoudingen tussen de partijen (6). Bij het opstellen van het contract moet de bedrijfsjurist streven naar dit evenwicht, naar helderheid en duidelijkheid en naar eenvoudigheid. Het contract moet het instrument zijn van de samenhang tussen de partijen : de wederzijdse inbreng en de verzoening van de onderscheiden belangen moeten het contract beheersen. De waarde van het contract hangt voornamelijk af van de «morele» toetreding en aanhang tot dit contract.

II. Het belang van de bijdrage nopens engineering van de heer J.M. DE LEUZE, directeur-generaal van de afdeling 'engineering' van de 'Société de Prayon', en ere-voorzitter van de Belgische vereniging van Bedrijfsjuristen, blijkt uit het bestaan van een 70-tal en-gineeringsbedrijven in België waarin een 8.000 à 10.000 personen tewerkgesteld zijn (7).

A. Engineering duidt op de conceptie en studie van een bepaald (industrieel of financieel) project en de materiele uitvoering van dit project. «L'on aurait tort de penser que l'engineering est simplement l'art de l'ingénieur. En effet, sa mise en œuvre comporte un ensemble de prestations intellectuelles et matérielles qui peuvent relever des techniques économiques, financières, juridiques, commerciales, sociales même, à côté des techniques architecturales et industrielles » het is dus een polytechnische dienstverlening. Na deze economische omschrijving poogde de spreker dit complexe contract te kwalificeren ; hierbij verwees hij naar de zienswijze van de experten terzake van industriële contracten, van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties. Drie categorieën worden onderscheiden : les contrats séparés, les contrats combinés et les contrats groupes de fournitures d'équipement et de services !

(5) Zie bijv. de wetgeving terzake van de verkoop op afbetaling, de verkoopconcessies, de verkoop van te bouwen of in aanbouw zijnde woningen, het wetsontwerp op de 'reiscontracten' enz.

(6) Zie de tekst van de spreker over de brouwerijcontracten en de contracten met de benzinepomphouders.

(7) Een tiental van deze bedrijven was te Brussel vertegenwoordigd op de tentoonstelling van de Société Générale de Belgique, n.a.v. haar 50-jarig bestaan. Deze bedrijven zijn beschreven in 'Société Générale de Belgique, *De onderneming, factor van vooruitgang*, S.W.U. 1972.

B. Wat de aansprakelijkheid van de engineeringmaatschappij betreft, begrijpt men dat een resultaatverbintenis een al te grote aansprakelijkheid zou meebrengen. Verzekering van een engineeringoperatie blijkt quasi-onmogelijk, gelet op de al te grote premies die zouden moeten betaald worden. Moet er dan niet gestreefd worden naar spreiding van de verantwoordelijkheid? Mijnheer DE LEUZE, wijzende op het internationaal karakter van de engineering en derhalve op de invloed van de Common Law, meent dat bij moeilijkheden en meningsverschillen, de contracten redelijk en billijk moeten geïnterpreteerd worden waarbij het economisch evenwicht van de verbintenissen van de partijen richtinggevend is, omdat dit de bedoeling is van de partijen. De gebruiken vormen trouwens de *lex mercatoria*.

C. De volgende vragen werden aan de spreker gesteld: Hoe komt het dat er geen (althans gepubliceerde) rechtspraak bestaat terzake van engineering, gelet toch op de belangrijke investeringen, de vele onderaannemers, en de grote verantwoordelijkheden. Er rijzen wellicht toch verscheidene conflicten? Welke is de invloed van de arbitrage? Hierop antwoordde de spreker dat er geen processen gevoerd worden tussen grote maatschappijen. De weerslag op de public relations is voor de eiser veel belangrijker dan het onmiddellijke relatieve voordeel dat zou voortvloeien uit het proces. Conflicten worden opgelost volgens de geest van het contract dat beheerd wordt door goede trouw, billijkheid en wederzijds begrip. Indien men het toch niet eens wordt, wendt men zich tot scheidsrechters (8). Het valt te betreuren dat de scheidsrechterlijke uitspraken van de American Arbitrage Association (de A.A.A.) of van het Scheidsgerecht van de Internationale Kamer van Koophandel bijv., niet gepubliceerd worden. Er wordt bij voorkeur geen beroep gedaan op de magistratuur omdat zij niet gespecialiseerd is en men al te lang moet wachten op een rechterlijke uitspraak (OPM.: dit laatste is niet te wijten aan de magistraten, maar aan het tekort aan magistraten om budgettaire redenen!).

De tekst bevat ook een voorbeeld van een engineeringcontract (20 blz.), en na enkele bijvoegsels wordt het geheel afgerond met een selecte bibliografie.

(8) Naar aanleiding hiervan wordt aangestipt dat het 6de deel van het Ger. Wb. inzake arbitrage door de wet van 4 juli 1972 (B.S. 1972, 8 augustus) werd ingelast; zie bijv. H. VAN HOUTTE, *De amiable composition en de nieuwe arbitragewet*, R.W. 1972/73 kol. 738. Ook werd op 29 mei 1972 het Belgisch centrum voor studie en praktijk van nationale en internationale arbitrage (CEPINA) opgericht. Reeds is een reglement voor bemiddeling en arbitrage opgesteld. Dit reglement wordt imperatief indien de partijen in hun contact een aangepast compromisoir beding inlassen, zie bijv. *Mededelingen van het Verbond van de Belgische Nijverheid* 1972, nr. 17, blz. 1795; hierover ook J. STRYCKMANS, *Un nouveau centre d'arbitrage*, J.T., 1972, blz. 473.

III. **Factoring** is een aloude kredietvorm die de Feniciërs reeds kenden. Factoring, in Amerika zeer ruim verspreid, deed zijn intrede in België in 1963 met de oprichting van de N.V. International Factors Belgium op initiatief van de First National Bank of Boston. In 1964 werd de N.V. Kempische Factoring maatschappij (Turnhout) opgericht, die geassocieerd is met de Factormaatschappij Nederland B.V. (Tilburg) en lid is van Factors' Chain International, een wereldverspreide organisatie van 36 factors in 17 verschillende landen met een totale omzet van meer dan 5 miljard dollar. Vervolgens zorgde W.E. Heller and Company (Chicago) in 1966 voor de oprichting van de N.V. Heller Factoring (Brussel). De groep Heller bezit een netwerk van 15 maatschappijen en realiseerde in 1971 een zakencijfer van 4,6 miljard dollar. Tot slot vermelden we de oprichting van Eurofactors onder impuls van de Generale Bankmaatschappij. Stippen we aan dat in België in 1971 voor meer dan 5 000 000 000 F. schuldvorderingen gefactoreerd werden.

De heer P. VERGOTE, directeur bij de N.V. Kredietbank en voorzitter van de raad van beheer van de N.V. International Factors Belgium, analyseerde de voordelen van factoring voor het bedrijf en wees er op dat niet zozeer de schuldenaars van haar client, maar de client zelf het risico vormt voor de factormaatschappij, nl. wanneer hij vroegtijdig of valse facturen overmaakt aan de factormaatschappij ten einde over krediet te kunnen beschikken.

A. Wat de kwalificatie betreft, wordt factoring soms ondergebracht bij de afstand van schuldvordering, dat door ons B.W. als een vorm van verkoop van schuldvordering wordt beschouwd. Om het formalisme en de kostprijs van art. 1690 B.W. te vermijden, grijpen de factormaatschappijen naar de wet van 15 oktober 1919 (9) betreffende o.m. het endossement van de factuur, gewijzigd door de wet van 31 maart 1958 (10). Indien deze techniek gevolgd wordt in de realiteit, is het niettemin niet zo dat dit nauwkeurig geschiedt (11). Aangestipt wordt dat in Frankrijk de veiliger juridische techniek van de subrogatie wordt aangewend, en dit door de (Franse) rechtspraak aanvaard wordt (13).

(9) B.S. 21 november 1919

(10) B.S. 27 april 1958.

(11) Wij kunnen hier niet dieper op ingaan. Ik verwijs naar de bibliografie bij de tekst van de spreker. Wellicht zal in het volgend nummer van Jura Falconis een bijdrage van Jan MEYERS (2° lic.) over factoring verschijnen.

(12) Zie bijv. Parijs (5° k.) 25 juni 1968, J.C.P. 1968, II, 15637; Vgl. echter met Parijs, 23 januari 1970, J.C.P., II, 16837 met noot GAVALDA; lees ook GAVALDA Ch., en STOUFFLET J., *Le contrat dit de «factoring»*, J.C.P. 1966, nr. 2044, alsook GAVALDA Ch., *Le factoring, un instrument de mobilisation de créances à court terme et de gestion commerciale*, Rev. Banque 1969, blz. 511.

B. Wij hebben even de **publiciteit van de factormaat­schappijen** (13) geanalyseerd; factoring blijkt complexe dienstverlening te zijn, met als hoofdverbintenis, het beheer van de debiteuren­administratie. De ene factor maakt gewag van «afkoop van de schuld­vorderingen» (14), de andere van «100 % overname van insolvatierisico's» (15). In de publiciteit treffen we dus een niet­een­vormige, onduidelijke kwalificatie aan. Voornamelijk laatstge­noemde uitdrukking leidt tot verwarring: wat wordt in feite over­genomen, de risico's of de schuld­vordering; en indien de schuld­vordering overgenomen wordt, met welke juridische techniek ge­beurt dit, koop, overdracht van schuld­vordering, subrogatie? Laatstgenoemde uitdrukking zou ook de schijn kunnen verwekken dat het een kredietverzekering (l'assurance-solvabilité of l'assu­rance-caution) betreft, die toch duidelijk van factoring zou moeten onderscheiden worden. Wij betwijfelen de goede trouw niet van de factorbedrijven, maar dergelijke publiciteit lijkt ons misleidend.

Uit de publiciteit blijkt ook dat de cliënt van de factormaat­schappij bepaalde rechten behoudt t.a.v. 'de overgedragen' schuld­vordering. Kortom, welke ook het juridische procédé is, de fac­tor­maatschappij mag of wil niet alle rechten autonoom uitoefenen en in bepaalde gevallen - zoals bijv. het nemen van uiterste maatregelen -, die liefst zeer duidelijk in het contract worden omschreven, zal de cliënt van de factor zijn toestemming moeten geven.

IV. De heer I. VEROUGSTRAETE, rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Brussel gaf een uiteenzetting over **Leasing**. De spreker ging voornamelijk in op de kwalificatie en het fiscaal statuut van de roerende en onroerende leasing. De spreker had, me dunkt, meer aandacht moeten besteden aan de franse rechts­leer en (vooral) rechtspraak terzake.

A. De kwalificatie: leasing is meer dan huur. Er gaat een finan­cieringsoperatie mee gepaard; de lessor financiert het economisch gebruik of de economische eigendom van de lessee; daarom wordt leasing soms financieringshuur genoemd. Voor roerende leasing moet rekening gehouden worden met het K.B. van 10 novem­ber 1967 (16) en voor de onroerende leasing met het K.B. van

(13) Zie de aankondiging in het *Nieuwsblad*, 31 oktober / 1 november 1972, blz. 20 (N.V. Kempische Factoring maatschappij, Turnhout) en de aankondiging in *Belgian Business*, december 1972 nr. 56, blz. 3 (N.V. Heller factoring, Brussel).

(14) Zie de tweede aankondiging in voetnota (13).

(15) Zie de eerste aankondiging in voetnota (13).

(16) K.B. nr. 55 van 10 november 1967 tot regeling van het juridisch statuut van de ondernemingen gespecialiseerd in financieringshuur (B.S. 14 november 1967) en het M.B. van 23 februari 1968 tot bepaling van de voorwaarden tot erkenning van ondernemingen gespecialiseerd in financieringshuur en waarvan het juridisch statuut door het K.B. nr. 55 van 10 november 1967 geregeld wordt (B.S. 6 maart 1968).

28 december 1970 (17). Niettemin blijft rechterlijke interpretatie geboden: aldus maakte de magistraat ons attent op het niet-gepubliceerde vonnis van de rechtbank van Brussel van 20 november 1972 dat een criterium bevat om te oordelen of de koopoptie van de huurder-lessee reëel is.

B. Het geleased object kan verborgen gebreken bevatten: door welke principes worden dan de verhoudingen tussen de verkoper, lessor (koper-financieringsmaatschappij-verhuurder) en lessee (huurder) beheerd? Wij zijn zo vrij ons hier te baseren voornamelijk op de resultaten van ons persoonlijk onderzoek. Het komt er in feite op aan de regelen van de productieaansprakelijkheid (18) analogisch toe te passen. Een typisch geval is het vonnis van de handelsrechtbank van Parijs, gewezen op 19 mei 1970 (19). Wat de verhouding tussen de verkoper (en meestal terzelfdertijd fabricant) en de huurder-lessee betreft meent de rechtbank dat, indien er geen driepartijenovereenkomst is, waarbij er een delegatie of een beding ten voordele van de leasingnemer (lessee) is gestipuleerd, er twee onderscheiden contracten bestaan, nl. het contract van de verkoper met de leasingsmaatschappij (lessor) en het contract van de leasingnemer (lessee) met de leasingsmaatschappij (lessor). De lessee-huurder is dan ook niet ontvankelijk in zijn vordering tot vernietiging van de koop, waarbij hij geen partij is geweest. Deze koop is een *res inter alios acta*. De huurder beschikt echter over de quasi-delictuele vordering (art. 1382 e.v.) tegenover de verkoper. Wat de verhouding tussen de huurder (lessee) en verhuurder (lessor) betreft meent de rechtbank dat (ten minste in casu) welke ook de exoneratieclausule is, de ontbinding van het leasingcontact kan uitgesproken worden indien blijkt dat het geleased materieel voor de lessee-huurder totaal onbruikbaar is (20). Dit contract wordt 'ontbonden' bij gebrek aan oorzaak (21) (22),

(17) B.S. 30 december 1970.

(18) Zie bijv. R. KRUIHOF, *Aansprakelijkheid voor schade geleden door producenten*, in de bundel *Economisch en financieel recht vandaag*, Gakko Gent 1972, blz. 423-451; W. VAN GERVEN, *Aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door producten*, S.E.W. 1970, blz. 278.

(19) Hrb. Parijs 19 mei 1970, J.C.P. 1971, II, 16766 met noot BOCCARA.

(20) Hrb. Vervins 18 april 1967, J.C.P. 1968, II, 15291 met noot LELOUP.

(21) Vgl. Parijs 27 juni 1970, J.C.P. 1970, II, 16576 met noot BOUBLI: *Les obligations de parties qui se servent réciproquement de cause juridique*.

(22) Over 'het voorwerp van de ene verbintenis als (interne) oorzaak van de andere verbintenis', lees W. VAN GERVEN, *Beginselen van het Belgisch Privaatrecht, Algemeen deel*, 1968, blz. 326 tot 357; ook P. VAN OMME-SLAGHE, *Observations sur la théorie de la cause dans la jurisprudence et dans la doctrine moderne*, noot onder Cass. 13 november 1969, R.C.J.B. 1970, blz. 326-367. Het ontbreken van de oorzaak (d.i. de prestatie van de andere) en het dwalen (nl. in de waan verkeren dat er een oorzaak is) zou nochtans duidelijk moeten onderscheiden worden qua onderzoek en sanctie, aldus GHESIN J., *La notion d'erreur dans le droit positif actuel*,

nl. de tegenprestatie van de financieringsmaatschappij-verhuurster-
lessor: het normaal gebruik geven van de zaak. Trouwens, de
totale onbruikbaarheid van het geleased materiaal wordt volgens de
franse rechtsspraak gelijkgesteld met het tenietgaan van de zaak
in de zin van art. 1722 C.C. F., zodat de ontbinding van het
leasingcontract kan gevraagd worden. De leasingsmaatschappij-
koopster kan dan op haar beurt de ontbinding vragen van de
koopovereenkomst, ten nadele van de verkoper, omdat het mate-
riaal ongeschikt is geworden voor het gebruik waartoe het be-
stemd was. De leasingsmaatschappij kreeg in casu de koopprijs
min de reeds ontvangen huursommen terug. Bovendien verkreeg
zij ten laste van de verkoper schadevergoeding wegens het lucrum
cessans, maar, in casu, hield men geen rekening met de residuele
waarde van het geleased materiaal.

C. Wat de wettigheid betreft van de matigingsbevoegdheid van
de rechter bij conventionele strafbedingen in het leasingcontract
(verhuurder (lessor) met huurder (lessee) moet rekening gehouden
worden met gezaghebbende rechtsleer en de recentste cassatie-
arresten (23). Wanneer de leasingnemer-lessee slechts na een zekere
tijd geen huur meer betaalde, neemt bepaalde rechtsspraak (24)
aan dat deze gedeeltelijke uitvoering de rechter toelaat het straf-
beding te matigen. Andere rechtsspraak daarentegen (25) meent
dat de ondeelbaarheid van de verbintenis van de huurder-lessee
zich verzet tegen het vaststellen van de gedeeltelijke uitvoering
en het matigen van het strafbeding door de rechter (26). Ook het
Franse Hof van Cassatie aanvaardt de matiging van het strafbeding
van het leasingcontract niet (27). Deze laatste zienswijze wil

Parijs 1963, nrs. 229-236. Niettemin stelt deze auteur voor de 'dwaling over
de oorzaak' als overbodig te verwerpen (GHESTIN J., a.w., nr. 236). Zie ook
W. VAN GERVEN (a.w., nr. 110): de vermeende oorzaak (erreur sur la
cause) komt in feite neer op en wordt door het burgerlijk wetboek (art. 1131)
gelijkgesteld met afwezigheid van oorzaak.

- (23) ALFANDARI E., *Le contrôle des clauses pénales par le juge*, J.C.P. 1971,
n° 2395; Cass. Fr. 5 maart 1970, J.C.P. 1971, II, 16581; Cass. Fr. 13 no-
vember 1969, J.C.P. 1970, II, 16376 met noot BOCCARA; Zie BOUBLI,
noot onder Parijs 27 juni 1970, J.C.P. 1970, II, 16576.
- (24) Parijs 21 maart 1970, J.C.P. 1970, II, 16376, noot BOCCARA.
- (25) Toulouse 8 mei 1970, J.C.P. 1970, II, 16481.
- (26) Vgl. met art. 1231 B.W. Zie: BEX, *Les aspects juridiques de la convention
de crédit-bail immobilier*, J.C.P. 1969, Ed. Cl, 86634, nr. 49 e.v., bekritiseerd
door BOCCARA, *La validité de la clause pénale insérée dans les contrats de
crédit-bail, et l'incidence de la notion de cause*, noot onder Hrb Grenoble,
12 mei 1969, J.C.P. 1970, II, 116155; zo ook BOCCARA, *l'interprétation de
l'article 1231 du Code Civil et les conditions d'application de ce texte, en
cas d'exécution d'un contrat contenant une clause pénale, spécialement
d'un contrat de crédit-bail*, noot onder Cass., 13 november 1969 en Parijs,
21 jan. 1970, J.C.P., II, 16376.
- (27) Cass. Fr. 30 juni 1971, J.C.P. 1971, II, 16860, aldus aangehaald in de tekst
van de spreker.

verhinderen dat de leasingnemer zo maar zijn contract niet verder meer zou uitvoeren, er op vertrouwend dat de rechter het strafbeding zou milderen wegens de gedeeltelijke uitvoering ; de leasingmaatschappijen (lessors) worden dus beschermd (27bis).

D. In geval van *concursum creditorum* zal de kwalificatie van de leasing van groot belang zijn : indien het zgn. leasingcontract in feite een vermomde verkoop of afbetaling of met eigendomsvoorbehoud is, zal het zgn. geleased object in het vermogen van de failliete lessee blijven. Alleen in het geval van een waarachtige leasing zal de lessor het geleased object kunnen terugvorderen, of beter, verhinderen dat het in de failliete boedel van de leasingnemer (lessee) wordt opgenomen (28).

E. De spreker heeft zijn onderwerp beperkt of moeten beperken ; het ware nochtans interessant geweest enkele economisch-administratiefrechtelijke gegevens te vernemen over de leasing, zoals bijv. de houding van de Bankcommissie. Dienaangaande meent Mr. A. BRUYNEEL (29) dat het niet nodig en efficiënt ware aan de Bankcommissie de controle over de leasingoperaties toe te vertrouwen. Deze operaties immers verschillen sterk van deze die de Bankcommissie nu mag controleren, maar ook om redenen van economische politiek blijkt het niet wenselijk de bevoegdheid van de Bankcommissie tot dergelijke financiële operaties uit te breiden. De roerende leasing is trouwens toevertrouwd aan het toezicht van de Minister van Economische zaken (30).

Ten slotte willen wij aanstippen dat ook de publieke sector zich begint te interesseren aan de leasingmethodes (31).

V. W. OBERREIT, Esq., Resident Partner in Brussels of Messrs Cleary, Gottlieb, Steen & Hamilton, onderhield ons over franchizing. Wij zijn zo vrij te verwijzen naar de bijdrage van de auteur, waaraan een franchizing-agreement van 24 bladzijden is toegevoegd. Wellicht zal in het volgende nummer van Jura Falconis een artikel de franchizing bespreken.

(27 bis) Rouen 3 juli 1970, J.C.P. 1971, n° 16581 met noot BOCCARA.

(28) Gent 27 juni 1966, R.C.J.B. 1967, blz. 231 e.v. met noot VINCENT L. en DEHAN P.; Rb. Luik 22 april 1971, jur. Liège 1971/72 blz. 30. B. VAN DORPE, *Leasing en publiciteitsvormen*, Jura Falconis 1968/69, nr. 1, blz. 49.

(29) BRUYNEEL A., *De quelques observations relatives aux compétences et au pouvoir de la commission bancaire*, Rev. Banque 1972, nr. 3, blz. 208.

(30) Zie het voormelde K.B. nr. 55 van 10 november 1967 (B.S. 14 november 1967) en het M.B. van 23 februari 1968 (B.S. 6 maart 1968).

(31) Zie bijv. J. ROUSSEL, *L'état de l'Allemagne fédérale s'intéresse aux méthodes de «leasing», Le parti libéral étudie les avantages de la location pour les installations publiques*, Le Soir, 24/25/26 december 1972, blz. 10.

ZATERDAG 2 DECEMBER 1972 MONETAIRE PROBLEMEN OP INTERNATIONAAL VLAK.

De tamelijk ingewikkelde problematiek van het **internationaal monetair stelsel** (31bis) werd uiteengezet door Prof. Dr. M.A.G. VAN MEERHAAGHE, gewoon hoogleraar aan de R.U.G. Na de stand van zaken besproken te hebben, onderzocht de spreker de verschillende voorstellen ter verbetering van het internationaal monetair stelsel; zoals a. de oprichting van een werelddbank (politiek niet realiseerbaar); b. de verhoging van de goudprijs (dit leidt tot zinlose oppotting van het goud en de problemen van de U.S.A. en derhalve van het ganse monetair stelsel zouden daarmee niet opgelost worden); c. een grotere rol toekennen aan de S.D.R. 's, d.w.z. de speciale trekkingsrechten (wanneer er genoeg geld voor handen is, moet men geen S.D.R. 's meer scheppen, dit is olie op het vuur of, m.a.w. de inflatie wordt aangewakkerd; dit is in het verleden echter gebeurd); d. zwevende wisselkoersen (dit ware ideaal, maar gelet op de feitelijke economische situatie is dit niet te verwezenlijken); e. regionale monetaire samenwerking (welnu geen enkel land schijnt bereid te zijn soevereiniteit op monetair gebied aan de Europese instellingen over te dragen); f. een grotere controle op de kapitaalbewegingen (herinner u de aanvloei van dollars naar West-Europa); g. strijd tegen de inflatie en tenslotte h. een ruimere bevoegdheid en macht aan het internationaal monetair fonds. Deze voordracht werd afgesloten met enkele sceptische, soms cynische maar vaak realistische bedenkingen over de landen in ontwikkeling.

Het **internationaal betalingsverkeer** werd op een eenvoudige, klare, heldere maar daarom niet minder wetenschappelijke wijze ontleed door de heer F. QUINTEYN, directeur van de Bank van Parijs en de Nederlanden te Gent.

De wisselverrichtingen zijn onderworpen aan de controle van het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel (B.L.I.W./I.B.L.C.), dat waakt over het evenwicht van de betalingsbalans van België en het naleven van de internationale verplichtingen, door België aangegaan. In dit kader moet een onderscheid gemaakt worden tussen convertibele (op de geregementeerde markt), financiële (op de vrije markt) en bilaterale (nl. met Zaïre, Burundi en Ruanda) Belgische franken, naargelang de handelsverrichtingen betrekking hebben op import of export en betaald wordt aan of door het buitenland. Daarna behandelde de spreker de te vervullen formaliteiten bij deze handels- en financiële verrichtingen.

(31 bis) CARREAU D., *Les aspects juridiques des négociations internationales actuelles*, Rev. Banque 1972, n° 6, blz. 475 e.v.; SMETS F.A., *Réflexions sur la réforme du système monétaire internationale*, Rev. Banque, n° 7, blz. 571; THIELEMANS E., *Internationale monétaire hervorming en Europese monetaire Unie*, enige vooruitgang, Rev. Banque 1972, n° 8, blz. 667.

Ten slotte repte de spreker nog een woord over de arbitrage, d.i. de techniek die er in bestaat winst te halen uit de verschillende koersen die op verscheidene plaatsen bestaan op een bepaald ogenblik.

ZATERDAG 9 DECEMBER 1972 FISCALITEIT

Uit het exposé van Prof. Dr. I. CLAEYS-BOUUAERT over de fiscale problemen van de belegging in onroerende goederen bleek dat deze beleggingen fiscaal achtervolgd werden vooreerst, door de ruime interpretatie door de Hoven van Beroep van het fiscaal begrip bedrijfswinst, vervolgens door artikel 67, 1° W.I.B. en nu ook nog door art. 67, 7° W.I.B.

De heer P.C. STEVENS, Inspecteur-generaal bij het hoofd-bestuur van de directe belastingen benaderde de vastgoedcertificaten vanuit het burgerlijk en fiscaal recht.

ZATERDAG 16 DECEMBER 1972 JURIDISCHE PROBLEMEN VAN HET BELEID INZAKE ECONOMISCHE EXPANSIE

Het opzet van de conferentiedag van 16 december 1972 was de stand van zaken weer te geven en de standpunten van de verscheidene belangenvertegenwoordigers te confronteren. In de vorige postgraduate leergang had Prof. Dr. L. DE KEYSER, gewoon hoogleraar aan de K.U.L., een algemeen overzicht gegeven van de economische expansiewetgeving (32). Reeds dan werd aangevoeld dat de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie niet volledig verenigbaar was met de artikelen 92 en 93 van het E.E.G.-Verdrag.

Prof. Mr. P. MATHIJSEN, directeur bij de Commissie van de Europese Gemeenschappen en buitengewoon hoogleraar aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen lichtte het standpunt van de E.E.G.-Commissie toe, voornamelijk met betrekking tot de wet van 30 december 1970.

Hij vertrok van de algemene doelstellingen van het Verdrag van Rome : de gemeenschappelijke markt moet één gemaakt worden ; iedere onderneming moet met zijn eigen middelen op de markt optreden ; principieel moeten steunmaatregelen afgewezen worden omdat zij de concurrentie vervalsen. Nu is het zo dat uitzonderlijk, namelijk in de gevallen voorzien door artikel 92, 3° van het E.E.G.-Verdrag de E.E.G.-Commissie steunmaatregelen kan toestaan. De wet van 30 december 1970 strookte niet met de vereisten van artikel 92 E.E.G.-Verdrag. De steunmaatregelen waren trouwens te algemeen en ondoorzichtig. Zij hadden betrekking op 41 van de 43 bestuurlijke arrondissementen van het land, waar de Commissie meent dat hoogstens 28 van de 43 arrondissementen in aanmerking kunnen komen voor steunmaatregelen op basis van criteria zoals werkloosheid, gemiddeld inkomen, expansieritme, pendel en emigratie e.a. Daarenboven moet de aan-

pak van de problemen van de economische expansie niet geschieden vanuit de bestuurlijke indeling van de arrondissementen, maar wel op het niveau van de regio's. Om deze redenen was de Commissie het niet eens met de steunmaatregelen voor het arrondissement Dendermonde dat zich bevind binnen de driehoek (regio) Brussel-Gent-Antwerpen.

De meer uitgewerkte tekst van Prof. P. Mathijssen bevat de beschikking van de Commissie tot de Belgische Staat van 26 april 1972 inzake de steun verleend krachtens de Belgische wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie.

Het standpunt van het Staatssecretariaat voor Streekeconomie werd vertolkt door de heer R. VAN OUIRIVE D'YDEWALLE, Secretariaatschef van het kabinet van de staatssecretaris voor Streekeconomie. Na de uiteenzetting van de beginselen van de wet van 30 december 1970 ontleedde de spreker de regionale tegemoetkomingen, de tegenprestaties die de staat kan eisen van de gesteunde ondernemingen; de contracten, de bepalingen inzake infrastructuur, de compensaties van tijdelijke handicaps en het K.B. van 25 september 1972, inzake de controle op de staats-tegemoetkomingen door de ondernemingsraden. Vervolgens handelde de spreker over het fonds voor de economische expansie en regionale reconversie (K.B. 18 april 1967). Daar voornamelijk worden de financiële middelen gevonden om de doelstellingen van het beleid inzake economische expansie te realiseren. Tot slot ging de spreker in op het probleem van de parlementaire controle op de staatshulp aan de particuliere ondernemingen.

Het standpunt van de individuele ondernemingen werd weergegeven door de heer W. RYCKEN, European Counsel, Law Office Frank Boas, Brussel. De spreker kon de algemene ondoorzichtigheid, in de hand gewerkt door het gebrek aan coördinatie van de onderscheiden expansiewetten en door de aard van de aangewende wetgevingstechniek niet aanvaarden. Vervolgens valt het niet te loochenen dat een rechtsbeschermingssysteem zou moeten uitgewerkt worden tegen de eventuele discriminatie vanwege de overheid, wanneer zij van haar ontzettend grote vrijheid en volkomen discretionaire macht zou misbruik maken bij het verlenen of weigeren van overheidshulp.

Hierna behandelde de heer Rycken de praktische problemen voor de onderneming bij de toepassing van de economische expansiewetgeving, zoals de problemen bij de totstandkoming (aan-

(32) L. DE KEYSER, *Algemeen overzicht van de economische expansiewetgeving*, in de bundel *Economisch en financieel recht vandaag*, Gakko Gent 1972, blz. 199; Zie ook L. DE KEYSER, *Overzicht van de regionale expansiewetten in België. Taak van de lokale besturen en intercommunales*, S.E.W. 1968, blz. 2; alsook L. DE KEYSER, *Overzicht en appreciatie van de Belgische kaderwet houdende organisatie van de planning en economische decentralisatie en van de Belgische wet betreffende de economische expansie*, S.E.W. 1971, blz. 55.

vraag, onderzoek, criteria) van de ministeriële beslissing tot toekenning van overheidssteun en de tenuitvoerlegging ervan (investering, financiering, tewerkstelling).

In de namiddag had een paneeldiscussie plaats over het beleid inzake economische expansie o.l.v. Prof. Dr. E. WIJMEERSCH (Prof. Dr. G. SCHRANS was verhinderd).

De heer T. ROMBOUTS, vertegenwoordiger van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België, pleitte voor openheid bij de toekenning van steunmaatregelen of bij de totstandkoming van de economische contracten voorzien in de wet van 30 december 1970, zoals de vooruitgangscontracten met M.B.L.E., Philips of Siemens. Wie weet wat? Daarom steunt hij het voorstel dat een parlementaire commissie toezicht zou uitoefenen op de overeenkomsten tussen de staat en de ondernemingen. Op een aanmerking dat steunmaatregelen moeten voorbehouden worden voor leefbare ondernemingen, wierp de heer ROMBOUTS op dat 'leefbare' ondernemingen al te vaak vereenzelvigd worden met winstmakende ondernemingen, terwijl naar het dienstverlenende aspect (moeten de werknemers geen pillen slikken om het ritme te volgen, welke is het sociale klimaat, enz...) al te weinig wordt omgezien.

De heer VERCAMMEN, attaché bij het Verbond van de Belgische Nijverheid (33), meende dat staatshulp principieel de uitzondering moet blijven, en deze voornamelijk sectorieel en regionaal gericht moet worden. Staatshulp zou niet mogen verleend worden aan ondernemingen die bestemd (of bedoemd) zijn om te verdwijnen. Wat de controle op de staatshulp aan individuele ondernemingen betreft, moet deze uitgeoefend worden door hij die hulp biedt: derhalve door de staat en geen andere organismen (34).

De heer G. MOENS DE HASE gaf het standpunt weer van de Kamer van Koophandel en Nijverheid van het Gewest Gent. Zijn principe was: evenwichtige ontplooiing van de economische expansie enerzijds en leefgemeenschap en levensvreugde andrzijs. (Voornamelijk voor het Gentse gewest) zou er moeten gedacht worden aan de expansie van de tertiaire sector. Verder dient er gezocht te worden naar technologische activiteiten. Er zijn te weinig brainintensieve ondernemingen. Filialen en dochterondernemingen die slechts uitvoerend werk verschaffen lossen dit probleem niet op. Er moet gedacht worden aan het grote aantal

(33) Vanaf 1 januari 1973 is het V.B.N. omgedoopt in het V.B.O. ten gevolge van de fusie met het V.B.N.O. Zie *De Financieel Economische Tijd*, 20 december 1972, nr. 1234, blz. 1: *Mededelingen van het verbond van de Belgische ondernemingen*, 1973, nr. 1, blz. 19.

(34) Het standpunt van het V.B.N. is nader toegelicht in de *Mededelingen van het V.B.N.* Zie bijv. jaargang 1972, nr. 17 blz. 1791; nr. 19, blz. 2087; nr. 22, blz. 2583 en nr. 26, blz. 3055.

universitair en die jaarlijks afstuderen. Ten slotte moet ook de nodige aandacht besteed worden aan het behoud van het leefmilieu.

Deze doelstellingen zouden o.m. als volgt gerealiseerd kunnen worden: de grond, het productiemiddel dat niet uitgebreid kan worden, moet goed gebruikt worden. De communicatiemiddelen moeten verzorgd worden. De diensten moeten modern en aangepast worden. Juiste scholing is vereist op basis van prognoses. Er is een behoefte aan een gediensstige, vlugge en beslissende administratie. Er mogen geen fiscale en andere belemmeringen zijn in vergelijking met de andere streken. Ten slotte blijft een stimulatie door winst en een ingesteldheid gericht op innovatie, durf en toekomst vereist.

Aan het paneel namen ook deel, de heer R. COUNYE van de V.Z.W. verbruikersunie en de heer M. DUBRULLE van de V.Z.W. Bond Beter Leefmilieu (35). Beide sprekers verdedigden met voorbeelden hun onderscheiden belangen. De heer DUBRULLE viel o.m. uit tegen de schending van de «Damse vlakte» door het industriepark Brugge-Zeebrugge van 2200 ha, door de aanleg van een autosnelweg Zelzate-Jabbeke en door een hoogspanningslijn die over de Damse vlakte zou aangelegd worden. Hierop antwoorde de heer R. VAN OUYTRIVE D'YDEWALLE dat de hoogspanningslijn zou ingegraven worden, dat de vermelde autosnelweg er niet komt, dat de vermelde industriezone zou beperkt worden tot 900 ha, en dat de functie van de haven van Zeebrugge zou beperkt blijven tot verkeershaven.

(35) Raadpleeg bijv. BOCKEN H., *Juridische aspecten van de milieuverontreiniging*, in de bundel *Economisch en financieel recht vandaag*, Gakko Gent 1972, blz. 389-422; E. VAN DER STADT, *Bescherming van het leefmilieu in het internationaal recht*, Jura Falconis 1971/72, nr. 2, blz. 14; M. DE GENDT, *Juridische aspecten van de waterverontreiniging*, Jura Falconis 1970/71, nr. 5, blz. 383; adde bij laatstgenoemd artikel: Cor. Rb. Hasselt, 18 april 1972, R.W. 1972/73 kol. 775 met noot L.P. SUETENS.